Прилог бр. 3. Предметни програми со информации согласно со членот 4 од Правилникот за содржина на студиските програми (“Службен весник на Република Македонија”, бр.79/2023)

3.1 Вовед во бизнисот

Прилог бр.3.1		Предметна програма од прв циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	Вовед во бизнисот			
2.	Код	БАС-11ВВБ			
3.	Студиска програма	Бизнис менаџмент, Маркетинг менаџмент, Менаџмент на квалитет			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Бизнис академија Смилевски – БАС, Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Прв циклус			
6.	Академска година / семестар	Година	прва	Семестар	прв
7	Оптовареност со предметот изразена во ЕКТС кредити	7 ЕКТС			
8.	Наставник (во случај на повеќе наставници назначен одговорен наставник)	Проф. д-р Дијана Ивановска Пржо Проф. д-р Маја Кузмановска			
9.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик			
10.	Неопходни предуслови за слушање и полагање на предметот	Нема			
11.	Цели на предметната програма (компетенции) и резултати од учењето:	Цели на предметната програма (Компетенции): • Разбирање на основните поими и карактеристики на бизнисот како систем. • Идентификување на пазарните принципи и функционирањето на пазарното стопанство. • Стекнување со знаења за различните пазари: производи, услуги, труд и капитал. • Анализа на факторите од окружувањето и нивната улога во креирање одржливи бизниси. • Разбирање на важноста на конкуренцијата и разликување на нејзините видови. • Развивање на способност за поставување на деловни цели и формулирање стратегија. • Разбирање на релацијата меѓу факторите на производство и резултатите од бизнисот. • Анализа на влијанието на макроекономските одлуки врз деловната активност. • Разбирање на значењето на трошоците и нивното менаџирање во деловното работење. • Препознавање на „зелените“ бизниси и нивната улога во циркуларната економија. Резултати од учењето: По успешното завршување на предметот, студентите ќе бидат способни да: • Опишат што претставува бизнисот и кои се неговите суштински компоненти.			

		• Објаснат како функционира пазарното стопанство и пазарните механизми. • Разликуваат и анализираат различни типови на пазари: труд, капитал, добра и услуги. • Проценат влијание на политички, правни, технолошки и социјални фактори врз бизнисот. • Разликуваат видови на конкуренција и објаснат како влијаат врз одлуките на фирмата. • Постават јасни деловни цели и формулираат бизнис стратегија во различни услови. • Објаснат односот меѓу труд, капитал и земја како фактори на производство. • Анализираат како одлуките на централните власти (даноци, камати) влијаат врз деловното работење. • Калкулираат трошоци и донесуваат одлуки за ефикасно користење на ресурсите. • Применат концепти од циркуларна економија при планирање на одржливи „зелени“ бизниси.
12.	Детална содржина на предметот по поглавја и единици со резултатите од учење за секое поглавје	ПОГЛАВЈЕ 1: ВОВЕД И СУШТИНСКИ ЕЛЕМЕНТИ НА БИЗНИСОТ 1.1 Дефинирање на бизнисот 1.2 Основни функции и цели на бизнисот 1.3 Видови бизнис активности Резултати: Студентите ќе научат што претставува бизнис и која е неговата општествена улога. Ќе ги идентификуваат основните елементи и процеси на секој бизнис систем. Ќе разликуваат различни типови на деловни активности според цел, обем и структура. ПОГЛАВЈЕ 2: ПАЗАРНИ ЗАКОНИТОСТИ 2.1 Понуда и побарувачка 2.2 Рамнотежна цена и пазарна структура 2.3 Слободен пазар и државна интервенција Резултати: Студентите ќе објаснат како функционираат пазарните сили. Ќе ги применат концептите на понуда и побарувачка во конкретни ситуации. Ќе ја разберат улогата на државата во регулирање на пазарот. ПОГЛАВЈЕ 3: ПОДЕЛБА НА БИЗНИСОТ 3.1 Големина и организациски форми 3.2 Приватни и јавни бизниси 3.3 Локални и глобални претпријатија Резултати: Студентите ќе разликуваат микро, мали, средни и големи претпријатија. Ќе ги споредуваат предностите и недостатоците на различни бизнис форми. Ќе разберат како локалниот и глобалниот контекст влијае врз бизнис моделот. ПОГЛАВЈЕ 4: ФАКТОРИ НА ОКРУЖУВАЊЕ

		4.1 Политички и правни фактори 4.2 Економски и технолошки фактори 4.3 Социјални и културни влијанија Резултати: Студентите ќе идентификуваат надворешни фактори кои влијаат врз бизнисот. Ќе анализираат како технолошките иновации го менуваат начинот на работа. Ќе проценат ризици и можности произлезени од окружувањето. ПОГЛАВЈЕ 5: СТРАТЕГИСКО ПЛАНИРАЊЕ ВО БИЗНИСОТ (ЗЕЛЕН БИЗНИС ПЛАН) 5.1 Дефинирање на мисија и визија 5.2 Поставување на цели и KPI 5.3 Елементи на зелен бизнис план Резултати: Студентите ќе знаат да формулираат мисија и визија на деловна организација. Ќе развијат стратегија што ги опфаќа одржливите аспекти на бизнисот. Ќе изработат основна структура на „зелен“ бизнис план. ПОГЛАВЈЕ 6: АЛТЕРНАТИВНИ НАЧИНИ ЗА ЗАПОЧНУВАЊЕ БИЗНИС 6.1 Самовработување и претприемништво 6.2 Франшиза, стартап, социјално претпријатие 6.3 Инкубатори и поддржувачки механизми Резултати: Студентите ќе ги споредуваат различните модели за старт на бизнис. Ќе препознаат можности за сопствено вклучување во претприемништво. Ќе знаат каде да побараат институционална поддршка за својот бизнис. ПОГЛАВЈЕ 7: ОДРЖЛИВОСТ НА БИЗНИСОТ 7.1 Економска, еколошка и социјална одржливост 7.2 Индикатори за одржливост 7.3 Примери на одржливи практики Резултати: Студентите ќе ги разберат трите столба на одржлив развој. Ќе применуваат индикатори за мерење на одржливост на фирмата. Ќе анализираат примери на добри пракси во домашни и странски компании. ПОГЛАВЈЕ 8: МАРКЕТИНГ ФУНКЦИЈА НА БИЗНИСОТ 8.1 Истражување на пазарот 8.2 Продукт, цена, промоција, пласман (4P) 8.3 Стратегии за приближување до клиентите Резултати: Студентите ќе научат да ја разберат пазарната побарувачка. Ќе применуваат маркетинг алатки за позиционирање на производ или услуга. Ќе ги креираат основните маркетинг стратегии во зависност од целната група.

		ПОГЛАВЈЕ 9: БИЗНИСОТ И ФИНАНСИИТЕ 9.1 Основи на финансиско работење 9.2 Трошоци, приход и профит 9.3 Буџетирање и инвестициско одлучување Резултати: Студентите ќе ги разберат клучните финансиски поими. Ќе умеат да пресметуваат основни финансиски показатели. Ќе анализираат трошоци и ќе носат одлуки базирани на податоци. ПОГЛАВЈЕ 10: ПРИМЕНА НА ЦИРКУЛАРНА ЕКОНОМИЈА ВО РАЗВОЈОТ НА ЗЕЛЕНИ БИЗНИСИ 10.1 Што претставува циркуларна економија 10.2 Дизајн на одржливи производи и услуги 10.3 Улогата на зелени бизниси во локалната економија Резултати: Студентите ќе го разберат концептот на циркуларна економија. Ќе развијат идеи за зелени и еколошки ориентирани бизниси. Ќе ги применуваат принципите на рециклирање, повторна употреба и намалување на отпад во деловно планирање.
13	Заемна поврзаност на предметите	Нема
14.	Детален опис на наставните и работните методи за предметот	Наставата се реализира преку комбинација на интерактивни предавања, практични вежби, студии на случај и индивидуална и групна работа, со цел да се овозможи целосно разбирање на современите концепти од областа на бизнисот, пазарното функционирање и економската одржливост. Предавањата се организираат како динамична, интерактивна настава, при што студентите се вклучени преку дискусии, прашања, презентации и размена на идеи, со акцент на реални примери и тековни трендови во бизнис-секторот. Овој пристап овозможува не само стекнување на теоретски знаења, туку и нивна практична примена во контекст на локалната и глобалната економија. Практичните вежби имаат за цел да ги зајакнат компетенциите на студентите преку изработка на деловни модели, буџети, анализи на трошоци и развој на „зелени“ бизнис-планови. Студентите преку индивидуални и тимски активности стекнуваат способности за истражување, анализирање и презентирање на идеи поврзани со одржливото бизнис работење. Студиите на случај се користат за подобро разбирање на пазарните структури, факторите на окружување, конкуренцијата и менаџирањето со ресурси. Преку анализа на примери од реалниот сектор, студентите развиваат критичко размислување и способности за носење на рационални и етички деловни одлуки. Индивидуалната и групната работа овозможуваат практична примена на стекнатото знаење, особено при развој на бизнис идеи, проекти за циркуларна економија и симулации на пазарни ситуации. Со ваков интегриран пристап, студентите се подготвуваат за активно учество во современиот бизнис-свет, развивајќи економска логика, одговорност, претприемачки дух и свест за одржлив развој.
15.	Вкупен расположив фонд на време	189 часови

16.	Форми на наставните активности	16.1.	Предавања- теоретска настава. часови	24 часа
		16.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа: часови	24 часа

		16.3. Пракса: часови	
17.	Други форми на активности	17.1. Проектни задачи: часови	24 часа
		17.2. Самостојни задачи: часови	52 часа
		17.3. Домашно учење - задачи	65 часа
18	Услови за потпис	Реализирани активности од точка 16 и 17.	
19	Начин на оценување		
	19.1.	Тестови: бодови	50
	19.2.	Семинарска работа/проект, презентација писмена и усна: бодови	20
	19.3.	Присуство и активност	30
20	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)
		51 х до 60 бода	6 (шест) (E)
		61 х до 70 бода	7 (седум) (D)
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	• Евалвации од студентите: Редовно спроведување на евалвации за оценување на наставниот процес, со фокус на содржината на предметот, методите на предавање, комуникацијата со студентите и јасноста на наставниот материјал. • Самоевалвација на наставниците: Наставниците вршат самооценка на своето предавање, оценувајќи ги своите методи на наставата, нивната ефективност и областите за подобрување. • Набљудување на наставата: Редовно набљудување на часовите од страна на колеги или менаџери за квалитет, со цел да се оценат методите на предавање и интеракцијата со студентите. • Постигнување на образовни цели и резултати: Анализа на академските резултати на студентите, како и нивните вештини и способности што ги стекнале, во контекст на учењето. • Меѓународни акредитации и стандарди: Применување на меѓународни стандарди за квалитет во образованието и вршење на редовни проверки преку акредитации и оценки од надлежни институции	
22.	Литература		

22.1. Задолжителна литература

Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Кузмановска М, Пржо.И.Д,	Компендиум, БАС	БАС	2024

22.2. Дополнителна литература

Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	1. Jonathan T. Scott	The sustainable business, A practitioner’s guide to achieving long-term profitability and competitiveness/2nd edition	Greenleaf Publishing Limited,	2018
2.	Stephen J. Skripak	Fundamentals of business	Virginia Tech, Virginia	2016